

הדבק בירושלים / שנה למותו של ישראל זרחי

דבקונו בירושלים, שבאה לידי ביטוי פיוטי-אמנותי בשלושת ספריו האחרונים (»ארץ לא זרעה«, »נחלת אבות«, ו»כפר השילוח«) גלומה בתיאורי נוף מקסימים, בציורי סביבת מופלאים ובעיצובן של דמויות מדמויות שונות מן הישוב וחדש והיי שן. כל אימת שנגע עטו בירושלים על אורחיה וצלליות, רטטה בדבריו נימה נפשית רבת-צבעים ולווית רוח ואתנה. סיפוריו ההיסטוריים הם נור-יצירתו הסיפורית ואבן-החן שבו היא ירושלים. משעה שפירסם את סיפוריו הקצרים היי פים: »שמשון משוק הבשמים« ו»ריחיים של רוח«, שנכתבו לאורה של ירושלים, וביחוד את ספרו הקטן »עיתורי ירושלים« — מורה דרך פיוטי נלבב בשביליות הצ-רים, בסימטאות האפלות ובחומותיה הסור-דיות של העיר העתיקה, היהודית, דבק עטו בעיר זו ירושלים, שזוהר והוד קרו-מים גנונים באבניה הזןממות, זו שרמזה אלינו תמיד מעבר לכל החומות, הימים והיבשות — הרטיטה את לבו, עוררה בו

געגועים סמירים ורגשות כמוסים של אה-בה והוא הקדיש לה מיטב פרקי היצירה שלו. דפים בודדים כמו הפרק האחרון ב»נחלת אבות«, השקויים מאורה חשוב וה-מרנין של »ירושלים דהבא« — ירושלים עיר של זהב, הם בלבד עשויים לכפר על כל הפגמים והבקיעים הרציניים שנתגלו בספריו הראשונים. אלמלא כתב זרחי אלא פרק זה בלבד היה ראוי לכתר ציירה של ירושלים. ויפה רשם ביומנו (°) (ביום 21.7.45): »על אף רגעי היאוש ושעות הס-פק וימי הרפיון הרבים — חש אני יותר ויותר את חיי ירושלים ואת שירתה שאני משתוקק לשיר. צומח האש של האומה, כל פלגיה, דמויותיה, חוונה ומחסורה — כל אלה מציתים בי תשוקה עצומה לשיר, לשיר לה בסיפורים שלי, אם טובים הם ואם רעים, אך בסוחני שעלי הם, אך שלי — — —«.

(°) יומן זה יתפרסם בקובץ לזכרו, העומד לצאת בימים הקרובים.

וכמה מן האקטואליות יש בפתיחה הציר-רית של »עיתורי ירושלים«: »מצפות היו רגלינו לעמוד בתוככי ירושלים, ועינינו כלות למראה אבניך, יקרת הערים. ואפילו גדלך מצער ורבים עוכוך, אינך נעשית עיר הנידחת, חס ושלום, שכולם שוחרי שלומיך, אם קרוב ואש רחוק, ואת כאם זקנה ואהובה מאוד, שאפילו בניה עובוה, לבם תלוי בה יומם וליל, בלי הפוגות — והעיר שמתוך לחומות ורחשת ומפכה כמד-עין המתגבר, מחוליתה של העיר העתיקה, על סימטאותיה וקימוריה, נתמלאה העיר החדשה, גאה ושגיבה מאוד, ואפילו ירחב הלב למראיה, תועים הגעגועים כצללים יתומים והם שבים ומתדפקים על העיר שבין החומות, וחוזרים ומתלבטים בין אב-ניה, כיונה שלוחה מקן«. בקל לשער אלה פרקי פיוט נעלים היתה ירושלים הנצורה והפצועה תוצבת מלבו הער, הרגיש והמלא הלומות של יצירה. אך לא זכה הוא ולא זכינו אנחנו.

חיים תורן